

**Oratio habita ad publicam scholarum instaurationem; / A. R. D. Francisco
Chicoyneau, ... ; die 26. Octobris anni 1723.**

Contributors

Chicoyneau, François, 1672-1752.

Publication/Creation

Monspeli : Apud viduam Honorati Pech, Regis, Universitatis, Cleri & Urbis
typographi, M.DCC.XXIV.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/ufq593pg>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ORATIO 3 HABITA

AD

publicam Scholarum instaurationem;

A R. D.

FRANCISCO CHICOYNEAU ;
Regis Consiliario & Medico , nec
non in almâ Monspeliensium Me-
dicorum Academia Professore Re-
gio , Anatomico , Botanico , Can-
cellario & Judice, Patris Coadjuto-
re , die 26. Octobris anni 1723.

MONSPELII,
Apud VIDUAM HONORATI PECH,
Regis , Universitatis, Cleri & Urbis
Typographi.

M. DCC. XXIV.

STUDIOSIS

ALMÆ MONSPELIENSIIUM

MEDICORUM

UNIVERSITATIS.

Solemne Orationem ad publicam
 hujus Lycei Monspeliensis instau-
 rationem, ex decreto Senatus ja-
 trici, nuper à nobis habitam, & uti-
 litatis vestrae causa, Alumni charissimi,
 pro modulo concinnatam, suasu, ductuq;
 Patris Colendissimi, publici juris facere,
 & vobis offerre minimè dubitavi.

Siquidem in ea, gravissima quedam

& parum hucusque prævisa, vestri pro-
 gressus in Studiis impedimenta, simul
 & auxilia certa, tutaq; quorum spe
 possint amoveri, traduntur ingenuè, &
 perspicuè proponuntur.

In hoc autem opere contexendo, ser-
 monis elegantia parum studuimus, altè
 persuasi documentorum in eo traditorum
 veritatem, verborum lenocinis nequaquam
 indigere, quin potius summam quæ huic
 eidem veritati sicuti decet exploranda,
 debetur attentionem, dictionis ornatu
 minui, seu averti posse censuimus.

Vos igitur, ô Alumni, iterum atque
 iterum obtestor, ut in hujus opusculi
 lectione, non tam ad eloquii concinni-
 tatem, quàm ad rerum pondus & uti-
 litatem attendatis, & mox si præcep-

§

torum veritas, vobis (uti confidimus) affulserit, eam non inertī laudatione, sed experiundo, probare nitamini. Sic etenim ad supremum scientiæ culmen pervenire, corporis animiq; perfectâ sanitate potiri, demùm & ultimam senectutem ab omni penitus ægritudine, imò, vel ab ipsamet ægritudinum formidine, liberi prorsus & immunes attingere licebit. Secus autem, (quod avertat supremum numen) si tradita documenta despicatis aut negligatis, hunc contemptum, hanc inertiam, multiplex æumnarum genus, ævi summa brevitās, artis imperitia cuilibet ingenuo summoperè pudenda, & perinde, heu! nimis acerba, seraque pœnitentia consequentur.

Digitized by the Internet Archive
in 2020 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b31971957>

ORATIO.

QUOD hâc in ætate,
 nondùm probè maturâ,
 coram Viris, omni scien-
 tiarum, & virtutum ge-
 nere clarissimis, pulpi-
 tum hoc apollinare, ipsis etiam se-
 nioribus in arte Magistris, veren-
 dum, audeam conscendere; eaque
 præsertim in solemni die, quâ facun-
 diæ, suadæque vires omnes adhiberi
 decet, ut hujus Academiæ Studio-
 si, seu Alumni nostri charissimi,
 ad laborem annum alacriter in-
 choandum, aut renovandum, &
 constanter ad præstitutos usque
 limites sustinendum, valeant in-

citati ; simul & iisdem indigitetur
 via , cujus ope tutius , & facilius op-
 tatam obtinere Lauream , imò & ad
 summum artis apicem possint per-
 venire ; Quod inquam arduum adeò
 coeptum exequi tentem ; dum ipse-
 met adhucdum ductore , & sti-
 mulo non parùm indigeo , nec te-
 meritati , nec arrogantia , seu ni-
 miæ virium mearum fiducia tribua-
 tis , quæso , Auditores ornatissimi,
 cum sat superque propriæ sim conf-
 cius imbecillitatis , probeque nove-
 rim juxtà vulgatum adagium , quid
 valeant humeri , quid ferre recusent,
 illudque præclarum munus , quo me
 regia beneficentia decoravit , non
 tam virtutis , & doctrinæ , quàm san-
 guinis , seu meriti majorum , pater-
 nique laboris præmium esse ; cui qui-
 dem uti par est promerendo , vix
 longius ævum , quanto minus ætas
 adhuc immatura , sufficere queat.

Ergo nec inanis confidentiæ, seu dementissimæ temeritatis impulsu, ad orandum accedo, sed ut obsequar legibus consuetudinis, seu ut morem geram, huic æquissimo majorum instituto, quo sancitum est, eum qui postremus, in numerum Patrum Academicorum fuit cooptatus, solemnem hanc Orationem habendi, præclaro simul & laborioso munere defungi; non ideò, quod hoc honore dignior habeatur, sed quoniam rationis, & æquitatis legibus convenit, novitium Athletam exerceri, labori assuescere, & primævos annos omnibus exercitationibus Academicis, diligenter impendere, ut usu, consuetudine, & studio, necessarium ad dicendum, & ad docendum eloquii, doctrinæque penum comparare valeat. Nam, ut eloquitur Tullius, Oratorum facile princeps, nec Medici, nec Oratores, quamvis artis

præcepta perceperint ; quidquam magnâ laude dignum , sine usu, & exercitatione consequi possunt ; & ex adverso, jus idem æquitatis desiderat, Patres Academicos , jam tot laboribus, & vigiliis exercitos, & ad summum artis gradum evectos , novitiorum operis sublevari ; eorumdemque virtutis & laboris veluti judices , & arbitros consistere ; nec à curandâ mortalium salute , seu à morbis debellandis orationum conficiendarum, & recitandarum studiis avocari. Demùm & interest utilitatis publicæ , notum fieri singulis , & universis , an novitius Collega dotes requisitas , ad munus regiâ liberalitate concessum , uti decet , implendum , & cum laude sustinendum possideat , vel sit aliquando possessurus ; Quod sanè postremum , non parùm me movit, terruitq; cogitantem, quantum adhuc absim , ab acquisitione virtutis , &

scientiæ, quas arduum hoc requirit officium; sed animum, ob considerationem tenuitatis virium penè collabentem, & contremiscentem erexit contemplatio domestici præsidii, Patrem intelligo colendissimum, quem æternâ veneratione & amore, numquam nisi cum luce perituro prosequar; qui non solum animos, ad hoc munus confidenter obeundum addidit, sed & viam aperuit, cujus ope non inglorius, ex tanto discrimine me possem expedire. Nec minores mihi suggessistis spiritus, PATRES ACADEMICI, dum vos artis documenta, summâ cum eruditione, & facundiâ, mirâque cum humanitate, privatim, & publicè pandentes audiui, tantam habent vim ea, quæ ex ore vestro manant artis oracula, ut audientium animos potenter stimulent, & ad magni quidpiam moliendum impellant; &, ô me fe-

licem ! si eum quem ex vobis hausi spiritum, reddam illibatum, sicque me tam illustri consortio non indignum aliquando præbeam.

Tot igitur, & adeò potentibus stimulis incitatus, statim non mediocriter sollicitus fui, de seligendâ materie quæ vobis prodesse, ô Alumni ! & vestram attentionem, A. O. posset promereri ; nimirum seriò considerans, Patres Academicos, toties studiosos, ex hoc suggestu, summâ cum curâ, & totis, ut ita dicam, eloquentiæ viribus, ad studium colendum impulisse, simul & ipsis iter facile, tutumq; aperuisse, per quod incedere debeant, ut desideratos faciant in arte progressus ; non parùm, inquam, idcirco mihi fuit desudandum, ut novi quidpiam pertractarem, & in medium proferrem, donec hâc de re sæpius cogitanti, tandem occurrit, me non infrequenter

à Parente colendissimo audivisse, inter varia progressus studiosorum impedimenta, nullum eos magis remorari, perversâ prorsus opinione, & consequenter vehementi formidine, morbos, seu graves infirmitates, ex studiorum assiduitate contrahendi, simul & ultimum fatum labores inter, immaturè subeundi, perindeque in numerum ægrotantium imaginariè, seu melancholicorum referri posse; cujus quidem effati sensum, cum iterum, atque iterum attentâ menteniterer introspicere, ejusdemque rationes, Parens Colend. multoties aperire mihi non esset dedignatus, demùm & in memetipsum seriò descendens, illius veritatem & certitudinem detexissem, novam, peramplam non minus, ac utilem materiam ad dicendum suppetere credidi, si nimirum exponerem in primis, & demonstrarem, magnam

alumnorum partem, ideò parum in studiis proficere, seu id idcirco laborem averfari, quod præconceptâ, falsâque morbi & mortis imminentis opinione laboret; seu quod laboribus, & studiis, ægritudines, lethumque provocari, corpus miserè labefactari, vitæque spatium contrahi insulse prorsus arbitretur; deinde verò genuinas, hujus tum præjudicii, tum formidinis causas, tandem, & remedia ad hæc abigenda, corrigendaque aptissima aperirem. Illud itaque propositum, dum paucis, & illæsa ut spero, patientiâ vestrâ conabimur exequi, Auditores omnium ordinum spectatissimi, attendite, precor, & favete.

IN primis ergò dicimus, permultos hujus artis apollinaris, sicut aliarum scientiarum Alumnos, ideò parum in studiis proficere, seu laborem, ad progressum in arte fa-

ciendum necessarium averfari, & ex
adverso voluptates, & otia consec-
tari, quod morbi, mortisque formi-
dine capiantur, five quod laborem
sanitati, vitæque prorsus infensum
existiment, ideòque in numerum
melancholicorum ægrotantium ima-
ginariè jure referendos.

Quod quidem propositum, primâ
fronte plurimis haud dubiè parado-
xum, idest non solùm à veritate,
sed & ab omni verissimilitudine pror-
sùs alienum videbitur; studiosos ni-
mirum, in ætatis, ut ita dicam,
flore constitutos, viribus, & sanitate
pollentes, summâque cum cupiditate,
voluptatibus inhiantes, risus mate-
riam ubique quærere, vicissimque
præbere solitos, assiduæ meditationis
incapaces, melancholicorum irriso-
res, facetiarum, festivitatum inge-
niosos fabros, & architectos, sic ut
tristitiæ, & morositati, bellum im-

mortale videantur indixisse, qui denique per inconsultæ fiduciæ, ac securitatis æstus, sic abripi se patiuntur, ut credere videantur se nec morbo, nec fortunæ obnoxios esse; Quid inquam, non dicam, à vero, sed & vel à minimâ veri specie magis remotum, quam ut ii sint ægrotantes imaginarii, imò vel levi quodam ægritudinis, aut mortis metu laborent, vel aliquatenus in melancholiam sint proclives.

Sed si judicia vestra, tantisper cohibere non recusetis, Aud. Om. & hujusce vivendi, agendique rationis, quam pars magna Studiosorum eligit, sequiturvè, causas genuinas nobiscum indagare, & introspicere non dedignemini; Propositi nostri, non modò verissimilitudinem, sed & veritatem, in evidentem lucem se daturam haud immeritò confidimus.

Enim

Enim verò, cum potissimum ob
 causam, meo quidem iudicio, ju-
 venes & adolescentes, artibus, &
 scientiis colendis destinati, vitam ad
 memoratam normam dirigunt, quod
 laborem, meditationem, & studia
 vehementer averfentur. Sed unde-
 nam! quæso, fit, ut ab iis medita-
 tionibus, & studiis tantopere sint a-
 verfi, nisi propter angores, seu animi
 cruciatus, quibus inter meditandum,
 & studendum torqueri se sentiunt,
 vel ut apertius, & juxta principia
 Phisicæ loquamur, quoniam in eo
 contentionis statu, à sanguine, &
 spiritibus in cerebro retentis, ejus-
 dem interiora moleste commoventur,
 seu graviter, & cum quodam do-
 loris sensu percelluntur, sed anima
 molestas hæc sensationes assiduo
 pati nequit, quin morborum, &
 mortis idæ statim recurrant, nec
 hujusmodi idæ recurrere, quin mo-

rositas , tristitia , metus , & terror mentem invadant ; perindeque causarum , idest laboris , & meditationis , à quibus hujusmodi succus oriuntur , odium exsuscitent , fugamque suadeant ; ergò planum fit & apertum , studiosos , eam præsertim ob rationem , studia , & labores averfari ; quod ægritudines , & mortem reformident , & consequenter in numerum ægrotantium imaginariè , jure non injuriâ referendos.

Nec etenim , ut quisquam ægro-
rans imaginarius habeatur , necessum
est , cum assiduo de ægritudine
conqueri , vel gravem mortis , ve-
luti propinquæ formidinem prodere ,
licet sanus sit , seu omnia sanorum
munia probè peragat ; sed sufficit ,
ut ex ejus agendi modo , certò pos-
sit inferri ipsum , præter omnem ra-
tionem , ægritudines , lethumque for-

midare , causasque sanitatis , & virium , tanquam morborum , & interitus fontes respicere , è quarum causarum numero , cum sint labores & studia quibus (ut infrà probaturum sumus) tantum abest , ut vires , & sanitas labefactentur , quin potius firmantur , eaque tamen vulgus studiosorum impensè metuat , ægrotantes imaginarios , idcirco censendos , vocandosque statuimus.

Sed , & ipsis haud injustè nomen illud imponi probant , non modo superiùs , adducta rationum momenta , verùm & ipsamet plurimorum confessio , qui , si sermo de indole melancholicâ habeatur , risus inter , & pocula , ludicra colloquia , vel hoc eodem instanti , quo verâ videntur perfundi lætitiâ , se tamen vel melancholicos , vel in melancholiam propensos ingenuè fatentur ; ita ut , si quispiam horum , qui

tempus in ludis, computationibus, & in confabulando consumunt, interrogetur, cur illud vitæ genus confectetur, audies, haud cunctanter respondentem, hanc agendi normam ideò se selegisse, quo curas, moerores & anxietates, ex studio subnascentes vitare queat, seu ut interiores cerebri succussus, capitis dolores, gravedines, fastidia, nauseas, aliaque sexcenta malorum genera, ex labore, & contentione mentis oriunda valeat effugere.

Dices haud dubiè confidenter, hæc omnia non sine gravi fundamento metui, ideoque præter rationem studiosos ægrotantes imaginarios nuncupari, si dum animos ad disciplinarum, & scientiarum culturam attendunt, prædictas malorum species, nimirum, angores, & cruciatus verè sentiant: cum hæc eadem inter legitimas ægritudines re-

cenferi debeat, & interdum ob contumaciam, & vehementiam pertina-ces, meruendasque læsiones inferant.

At quicumque fic ratiocinantur, naturæ leges, ad fervandum, roborandumque corpus à fupremo rerum Conditore ftabilitas, fimul & veras ægritudinum caufas (fit venia dicto) prorsùs ignorant; Nec etenim intelligunt hujasmodi fuccuffibus, & anxietatibus, cuncta cerebri vafa referrari, ejusdemque ftaminum elaterem firmari, nifi fortaffis angores ad certum ufque vehementiæ gradum pervenerint.

Ità fanè fe res habet, Alumni Chariffimi, cerebrum, & confequenter anima, labore, ftudio, meditatione, perindèque fuccuffibus, curis, moleftiis firmantur, & roborantur, juxta decantatum illud æternæ Veritatis adagium, vexatio dat intellectum, cerebrum enim inftar aliarum par-

tium , ex infinitis canaliculis , & fibris elasticis constat , quæ debita munia nequeunt exercere , nisi referrentur , evolvantur , vibranturque : Ast eadem nec referari , nec evolvi , nec vibrari valent , nisi à fluidis apellentibus , & certo quodam cum impetu motis , perindeque succutientibus , & ideò quemdam molestiæ sensum parientibus ; itaut quo vasa futura sunt liberiora , & stamina ad vibrationes suscipiendas aptiora , eò firmiores , & validiores omnes elatres , & consequenter eò major animi vigor , verbo vegetius , & acutius ingenium sint evasura.

Undenam enim , tot virorum in omni genere scientiarum , & virtutum illustrium , hæc animi magnitudo , quâ nomen sibi fecerunt immortale , deducenda venit , nisi ex validitate , flexibilitate , verbo ad omnes motus suscipiendos , & vividiores

impetus perferendos , cerebri fibrarum aptitudine, quorum ratione, tùm imaginatio , tùm memoria, tùm iudicium , munia sua vegetiùs , & constantiùs obire valent. Illud autem eximium elateris robur , ex alio fonte repeti nequit, quam ex magnitudine, assiduitate , & diuturnitate laborum, perindeque ex validis , repetitisque vasorum , & staminum succussibus , qui eorundem aditus omnes , & insensiles meatus referarunt, undè fluidorum , & præsertim auræ spirituosæ faciles ingressus , itus , reditusque liberi , sicque cerebri vires , & ejusdem omnigena , miraue flexilitas repetenda sunt.

Denique crebris , iteratisque laboribus , & exercitiis , & idcirco molestis fibrarum vibrationibus , non modo referantur , & ampliantur omnes cerebri semitæ , verùm etiam hujus staminibus , hæc ad validum

elaterem exercendum aptitudo conciliatur, cujus ratione, particulæ fluidorum apellentium sic digeruntur, & attenuantur, ut hæc eadem fluida vividorum, & elasticorum spirituum amplissimas copias, solidarum partium viribus excitandis mirè prorsus idoneas, suggerant, & hinc non una tantum, sed multiplex elicitur ex labore, roboris, & acuminis ingenii causa.

Quæ quidem, ut in evidentiores lucem proferantur, exemplum familiare, & ad omnium ingeniorum sphæram accommodatum, in medium adducere juvat; cum idem hæc in parte de cerebro, quoad laborem, seu studia, & meditationes, & consequenter succussus, & angores subsequentes dicendum sit, quod de pede, tibiâ, crure, brachio, manu, aliisque partibus motui voluntario subjectis; quotidiana probat experien-

tia ; quæ nimirum ab exercitiis repetitis , utut , inter initia molestis , imò quoque doloris sensum non le- vem excitantibus , mirè prorsus roborantur , & quò sæpius exercentur , eò validiora fiunt , majoremque flexilitatem in dies adipiscuntur ; ita ut exercitationis consuetudine , ad omnia genera motuum evadant habilia ; nec idcirco morbo laborare , seu ullius infirmitatis periculum incurrere metuitur , quod inter primos exercitiorum conatus , graves quædam molestiæ , vel dolores perferantur , haud absimili quoque ritu , cerebrum ejusdemque cuncta stamina , quamvis in studiorum primordiis moleste concutiantur , non ideò debilitantur , aut quâdam afficiuntur ægitudine , sed ex adverso firmantur , ampliantur , & ad omnes facultates principes exercendas , fiunt aptissima.

Jam verò , si quidam , ex iis ,

qui recenter hygeæ sacris sunt initiati, scire desiderent, cur tot inter molestias, & angores ex labore subnascentes morbi non contrahantur, illud sanè nequit adscribi, nisi summæ flexilitati fibrarum cerebri, cujus ratione fit, ut ad certum usque gradum absque ruptionis periculo flecti possint, & extendi, modo causæ moventes non sint naturæ viribus superiores, & necessarium, ad robur nativum resumendum, post laborem otium concedatur.

Nec etenim inficiamur, fibrarum motricium elateres, dum labor assiduus est, & vehemens, à liquidis exundantibus, potentiùs quam par sit, gravatos, aut acriùs stimulos opprimi, debilitari, vel dirumpi posse; verùm hæc, aliaque læsionum genera, non tam labori, & studio, quàm ingluviei, crapulæ, pravorum alimentorum usui, vel nativæ par-

tium infirmitati, tribuenda sunt; sed si labores, & studia, cum debitâ moderatione colantur, debitumque pariter in cibo, potuque, regimen fervetur, nec vires infirmari, nec morbi provocari, nec ultima fata maturari, quinimò corporis, & animi robur, & sanitas enutriti, promovendi, vitæque spatium ad præstitutos naturæ leges terminos extendi debent.

Sicque tandem, patet evidentissimè, quantum hallucinentur, vel ut apertius loquar, quam insulsè metuant, ii qui statimatque caput, & cerebrum in studendi laboribus sibi potentiùs solito commoveri, & torqueri sentiunt, hæc eadem studia, veluti causas, aut præsagia morborum, & mortis considerant, formidant, & refugiunt; quæ tamen velut fontes, & omina roboris omnis, &

virtutis deberent respicere . & amplexari : sibi firmiter suadentes , quod si primævos hosce motuum impetus , & molestiarum insultus , generosè despiciere , & constanter sustinere assueverint , mira tandem animi tranquillitas , imò quoque non exigua voluptas , tot anxietatibus sint aliquando successuræ ; Nempè quoniam , per referata , iterato labore , vasorum ostiola , & idcirco patentes introitus , per ampliatas semitas , viasque regias veluti factas , simul , & ob roboratos staminum motricium elatere , studia spirituosæ liberum ingressum nacta , absque ullo impetu moderatè fluunt , & æquabiliter eunt , redeuntq; fibras vibrationibus assuefactas , leniter , & jucundè movent ; undè nil mirum litteratos & eruditos , post consumptam in studiis juventutem , ubi maturam ætatem adepti sunt , iisdem studiis tantopere delect-

tari , ut mufæa fua lubentius, quam
cæteri cauponas , & lupanaria fre-
quentent.

Sed iterum atque iterum regeren-
tes , audire mihi videor qualibet hac-
tenus adducta , rationum & experi-
mentorum momenta , parvi prorfus
habenda , fi certâ , & heû nimis fre-
quenti conftet obfervatione, magnam
partem eorum , qui fcientiis colendis
operam navant , ex earumdem affi-
duâ culturâ multas , nec fpernendas
ægritudines contrahere, & eſſe brevio-
ris ævi , utcumque ſobrietatis legibus
obſequantur , & utantur alimentis op-
timæ notæ , ſic ut eorum permulti ,
faciem habeant macie ſimul , & pal-
lore deformem , capitis dolore , vel
gravedine perſæpè conflîctentur, vi-
giliis excrucientur : vertigine , & uti
vulgò loquuntur , vaporibus non in-
frequenter corripiantur , iiſdemque
viſus ante ſenectam hebeſcat, tin-

niant aures , & importuno susurro
 molestantur ; os , & nares humore
 perpetuo madeant , foedaque sputo-
 rum eveniant ejectiones , fauces ,
 pulmones , & pectus , acerbâ tussi,
 metuendisq; catharris obsideantur
 & concutiantur , stomachus autem
 ingesta malè digerat , unde nausæ,
 flatus , cibi fastidia , vomitus , alvi
 tetra proluvies , & sæpiùs adstrictio ,
 demùm & antequam ad ætatem pro-
 vectam pervenerint , totis , ut ita
 dicam , artibus contremiscunt , aut
 saltem non mediocriter infirmantur,
 & ad generationem inepti prorsus
 evadunt ; Unde fit ut ferè semper in-
 quieti sint , morosi , meticulosi , tris-
 tes , iracundi , perindeque non le-
 vibus de causis , morbos , & mortem
 reformident , nec ideò mirùm stu-
 diosos , labores , & studia ex quibus
 tot malorum genera sobolescent , a-
 versari , & eadem velut ægritudi-

num , fatigue præmaturi causas respicere.

Verùm utcumque non diffiteamur, A. O. litteratorum , & eruditorum gentem , jam recensitis , aliisque brevitatibus causâ prætermiſſis incommodis patere , & obnoxiam eſſe , ea tamen qualiacumque ſint , non tam ſtudio , & labori , quàm perversis laborandi , ſtudenti , vivendique rationibus eſſe tribuenda contendimus, cum præprimis advertendum ſit , id quod nemini veſtrum , Auditores , non licuit obſervare , litteratos , & eruditos ferè ſemper cum mortuis , (uti vulgò loquuntur ,) rarò cum viventibus dies , menſes , annos , & ævum omne tranſigere , ſeu, ut apertius loquar , ſilentibus , mutis , inanimatis authorum monumentis , verbo libris iterum , atque iterum volvendis , legendiſq; quodque probè notandum , omnibus partibus quiete

centibus, seu immotis inhærere; ita ut inter legendum, larvis, aut staturis arte factis, vel stipitibus potius, quàm hominibus similes videantur, in hoc etenim absolvendo lectionis munere, cervix, brachia, manus, crura, pedes, lumbi, cuncta deniq: voluntarii motus, & sensationum organa feriantur, si visum exceperitis, uni eidemque objecto, huicque prorsus inanimi constanter intentum, in quo quidem corporis statu, necessum est omnium partium memoratorum vires, & elateres immota detineri, laxari, concidere, & idcirco, liquida, quæ in vasis continentur, circulationis orbem admodum lentè percurrere, magnam perinde eorundem fluidorum partem, in finibus majorum canalium hærere, eâque tandem copiâ cumulari, ut gravent, distendant, comprimant, stimulent, & consequenter tensivi, gravantes, pungentesq:

pungentesque dolores, aut molestæ sensationes, anxietatis nomine designatæ, superveniant; adde quod deficiente vasorum, & fibrarum motricium elatere, seu pulsu repulsuque prædictorum liquidorum, particulæ quoad magnam partem maneat indigestæ, hinc iterum gravedines, obstructions, distensiones, irritationes, hinc deniquè progerminant malorum ilias, quorum enumerationi vix longior oratio sit suffectura.

Nec multò difficiliùs, ex iisdem ortus ægritudinis imaginariæ deducitur, cum ubi ratione motus fluidorum, & solidorum deficientis, nascitur in animis legentium anxietas, subindeq; non cunctanter invadunt morositas, & tristitia, illicò morborum, & mortis idæ suboriantur, & perseverent, donec continuatâ formidandarum idearum serie, & propter ignoratas naturæ leges, seu anxietatum causas,

se totos ægritudinibus circumseptos ,
mortique vicinos , absurdè credant ,
perindeque lectioni , studio , medita-
tioni , valedicant ; & ex adversò , sine
modo voluptatibus indulgeant , aut
turpi se tradant otio , vel queribundâ
voce Medicorum opem implorent.

Dies priùs abeat , aut me vox in
dicendo priùs deficiat , quàm omnia
malorum genera , quæ ex hoc inert
corporis situ , quem assidua lectio de-
siderat , oriuntur recensere valeam :
nec mirùm si præter causam infirmi-
tatum hætenùs assignatam , alia nec
minus potens , nec fœcunda minus ,
legentium angores , ut plurimum sub-
sequatur , bacchi , veneris , ingluviei ,
cupiditatem , & usum immoderata du-
biò procul intelligimus , quibus nimi-
rùm pars major Studioforum abripi se
patitur , ut molestias ex studio subnas-
centes abigat , aut demulceat. Mens
etenim hisce molestiis , & anxietatibus

inter legendum exasperata, morborum, & mortis capta formidine, remedia iis compescendis paria, spontè, & avidè quærit, cum autem propriis, sicut & aliorum experimentis, jam sit edocta, nihil ad curas, sollicitudines, & timorem amovenda- seu ad animos laxandos, & exhilarandos potentiùs, & efficacius esse baccho, venere, commensationibus, idcirco se totam ingluvieri, & libidini tradit, nec nisi satiata, crapulâ gravis, aut immodicis accensâ fervoribus, ab epulis, ludoque venereo recedit; undè nova malorum lærna, majoraque ad labores iterandos impedimenta, verbò novæ, tum imaginariæ, tum legitimæ ægritudinis causæ sobolescunt, quarum quidem agendi modis exponendis superfedere juvat, ne patientiam vestram, & benignitatem in audiendo fatigem, tantoque lubentius, quod eadem ex prægressis sine summo negotio possint erui.

Sed, & ibi non levem meretur animadversionem, perversam scientias legendo comparandi rationem, non solum ægritudines veras, & imaginarias accerlere, sed & doctrinarum acquisitioni plurimum obesse, quoniam dum legimus assiduò, rerum cognoscendarum ideæ, levia prorsus in animis, citoq; delenda, sui relinquunt vestigia, ita ut, eadem quâ leguntur facilitate, è memoria penetralibus clabantur, idque non aliam ob causam, quam quod rapidius, quam par sit, & absque ullo meditationis, aut observationis studio leguntur, tum & ob defectum corporei motus, non modo respectu nostri, sed ex parte objecti, cui inhæremus, perindeque nil mirum, si fibræ cerebri levissimè percellantur, verbò, plura sese offerunt inter legendum, quam ut iis digerendis, & retinendis animus par esse possit; ut hæc in parte meus cum

helluonum stomacho non ineptè conferri possit.

Quemadmodum enim stomachus eorum, qui copiosè voraciter, & affatim, omnis generis cibos deglutiunt, eosdem coquere nequeunt, imò potius iis gravantur, opprimuntur, & debilitantur, sic & animus, copiâ, varietate, multitudine rerum lectarum impletur, & oneratur; ita ut easdem examini maturo subicere, seu ad stateram judicii ponderare minimè possit.

Idem esto judicium, de Studiosis, tempus in scribendo consumentibus, cum ea, quæ cursim chartis exarantur, levissimè prorsus animis scribentium inhæreant; ut cumque diuturnius paulò temporis spatium, scriptio quàm lectio desideret, illud tamen insufficiens est, ad flectendas, vibrandasq; cerebri fibras, eò quò par est modo, ut motionum, seu idearum

rum excitatarum vestigia remaneant ,
 & ut percipiendi, judicandique facul-
 tates , quarum ope firmatur memoria,
 possint exerceri ; tantòque minus quò
 plura scribuntur ; Unde patet , quan-
 tùm aberrant à verâ scientiæ semitâ ii,
 qui quò plures paginas impleverint ,
 & codices exararint , eò plura se scire
 reputant , seu fœcundiori doctrinâ se
 munitos jactant , ita sanè , non in
 mente , sed in codice.

Absit interim , ut quisquam ex
 præfatis inferat , nos omne legendi,
 scribendique munus penitùs proscri-
 bere , nec etenim præclara virorum
 doctrina insignium , opera in lucem
 edita , nec egregia Patrum Academi-
 corum documenta , verbò quælibet
 ab artis peritis hætenus observata
 fuerunt , & adhucdùm observantur,
 scire , dignoscere , imò nec interdùm
 legitimam observandi , dicendique
 methodum studiosi callere possent ,

nisi sedulam lectioni, & scriptioni
navarent operam; Verùm, hæc, &
omnia quælibet huc usque tradita,
vel quæ tradentur impofterum scien-
tiæ præcepta, numquam inculpentur
animo memori, nisi vos ipsimet, ô
Alumni, operi manum admoveatis,
& eandem quàm prælaudati scientiæ
procures tenuere viam, constanter se-
quamini, studium observationis in-
telligo, cui colendo, totis, ut ita di-
cam, viribus incumbendum est, ut
desideratos in arte progressus facere,
& ægritudines non tantum legitimas,
sed & imaginarias effugere liceat,
quarum utilitatum ex observationis
studio manantium, rationes, hic
paucis aperire juvat, ut promissos,
& speratos ex hâc oratione fructus col-
ligere valeatis.

Ergò quantum assiduus, & indefef-
sus, scribendi, legendique labor, men-
tis, & corporis sanitatem, ut audi-

vistis infirmat, & labefactat, tantum observationis studium eandem roborat, & servat illibatam, quod ut planum fiat, attendatis, quæso, tantisper. A. O. in hac observandi curâ, varias corporis partes, & omnia sensationum organa, successivè vividèq; moveri, & exerceri, proindeq; fibræ cerebri vegetiùs, & potentiùs, percelli debent; undè fit ut ea, quæ percipiuntur observationis ope, multò profundius meditullio mentis insigantur, & indelebilia sui cudant vestigia; hinc, qui per hanc observationum methodum, artis præcepta didicere, longè præcellunt iis, qui scientiam ex libris, aut scriptis hausserunt, eosque infinitis, ut ita dicam, parafangis superant; sic quilibet anatomem, cadavera secando, botanicem campos, & hortos peragrando, pharmaciam, examinando, miscendo, parandoque medicamina, chymiam,

furnis assistendo, chirurgiam, operando, demum & medendi methodum, ægros invifendo, fcire nituntur, ii inquam harum fcientiarum, & artium documenta, mentibus altè fic habent infixa, ut eorum numquam oblivifcantur, & partæ doctrinæ rationem, quâlibet horâ, quolibet instanti reddere parati fint; dùm ex adverfo, cæteri qui tempus in fcribendo, legendoque confumpfere, ubi privatim, aut publicè quædam ftudiorum fpecimina funt edenda, iterum atque iterum libros, & codices confulere coguntur, ut rerum fcriptarum, aut lectionum memoriam revocare poffint, aut iis deficientibus præfidiis, muti tanquam ftipites hærent.

Conftat igitur, tum ratione, tum exemplis, eos, qui fcientiam per obfervationes ftudent comparare, certam (quantum patiuntur mentis humanæ limites) ftabilem, & numquam

ex animo delendam doctrinam acquirere. Nec minus constat, nec difficilius comprobatur, illud laboris genus, quod observatio desiderat summam ad sanitatem tuendam, & morbos imaginarios abigendos efficaciam habere, ita ut observator diligens, & assiduus, nusquam aut raro prorsus falsis morborum, & mortis opinionibus deludatur, vel alio quovis melancholice genere laboret, & si sobrietatis leges servaverit, in veras ægritudines numquam incidat, aut si fortassis in regimine victus modum excesserit, levioribus multo malis affligatur, quam ii qui lectioni, & scriptioni operam navant, iisdemque, majores ad resistendum vires possideat. Nec mirum, cum juxta superius statuta, sedulum observationis studium, corporis & sensuum, sicut & omnium animæ facultatum exercitium requirat. Cum inquam observare non li-

ceat, nisi corpus hûc, & illûc circum-
 feratur, inflectatur, & agatur diversi-
 modè, nisi sensationum organa, ni-
 mirùm tactûs, olfactûs, gustûs, au-
 ditûs & præsertim visûs multifariam
 exerceantur, nisi pedûm & manûum
 adminiculo, quærantur, contrecten-
 tur, & adhibeantur remedia ad ob-
 servandum idonea, nisi magistri ob-
 servationibus edocti, & ad docendum
 instituti consulantur, interrogentur,
 audiantur, quæ quidem omnia, motus
 corporis multiplices & propemodum
 infinitos exigunt; ita ut studiosorum
 observantium proprium quodammo-
 do sit agere, moveri, & si fas sit ita
 loqui, vivere, ad discrimen eorum,
 qui scientiam ex libris, & scriptis
 hauriunt, qui propemodum immoti
 in unâ eâdemque sede permanent,
 qui vitam cum objectis mutis, &
 inanimatis, & ut vulgatis vocibus
 utar, cum mortuis transigunt, in

quibus idcirco solidorum omnium elateres feriantur, perindeque sanguis, spiritus, aliaque fluida passu, ut ita dicam, testudineo incedentia, angores mille, molestias infinitas, sicque morbos imaginarios, metum, tristitiam, aut veras, & metuendas ægritudines excitant.

Secus autem, propter assiduum diversumque corporis motum, observatoribus adeo familiarem, & ob indefinens sensuum omnium exercitium, fibrarum motricium elateres sic stimulantur, ut ea, quæ continentur in vasis circumjectis fluida, lymphæ, nimirum, sanguis, & spiritus, partium ubique liberrimè fluant, vicibus alternis urgeantur in loca destinata, verbò circuitus suos constanter, & æquabiliter absque ullo peragant impedimento, unde totius, idest non modo corporis, sed & animæ sanitas, robur, & tranquillitas deducenda sunt.

Ex quibus, quantum observandi methodus sit salutaris, quam utilis, ad omnes infirmitates removendas, quam efficax ad ipsammet ægritudinis opinionem abigendam, nemo non intelliget, eorum qui principia superius statuta tantisper in mentem revocabunt, jugi videlicet assiduo, moderatoque partium voluntati subjecrarum, & consequenter fluidorum motu, juges pariter, assiduos, æquabiles, pacatos, & constantes corporis & animi motus, excitari, foveri, promoveri, & idcirco firmam, illæsam, & ad ultimum usque senium illibatam incolumitatem servari.

Sicque tandem munus impositum pro modulo mentis absolvimus, seu illud, quod hujus orationis initio nobis proposuimus elucidandum, probandumque, sat feliciter ad finem, quantum virium nostrarum tenuitas patiebatur, perduximus.

Quid mihi jam agendum superest, nisi ut vobis imprimis, Auditores omnium ordinum ornatissimi, spectatissimiq; gratias quam possum maximas rependam, pro eâ, quâ me hactenûs licet immerentem, & balbutientem patientiâ & singulari prorsus audiistis humanitate. Vos autem, ô Alumni Charissimi! in quorum gratiam hanc orationem concinnavimus, moneam, & deprecor, ut prælaudatum observandi laborem, fâtitati corporis, & animi fervendæ, & ad scientiam comparandam adeò utilem, totis ut ita dicam viribus amplectamini. Ut ex adversò tædiosam, pravâ & summopere nocivâ scribendi, legendique consuetudinem ablegetis, aut saltem emendetis; Ut Patres Academicos, tot experimentis, seu observationibus edoctos, eâ quâ decet attentione, & sedulitate audiatis, & ab eorundem prælectionibus, hausta

scientiæ documenta , tùm in codices
 referendo , tùm inter vos modeste
 concertando , privatimque meditan-
 do , animo memori commendetis ;
 Mox quo profundius mentibus ves-
 tris insculpantur , ipsimet operi ma-
 num admoveate , eorumdemque ve-
 ritatem , & certitudinem sensibus
 explore : sic etenim molestias , an-
 gores , & ægritudines ex labore sub-
 nascentes , vitare , despiciere , fœdam,
 & indignam magnanimis pectori-
 bus , malorum , & mortis formidi-
 nem procul amovere , firmam , (uti
 superius innuimus) veram , stabilem,
 & numquam ex animo delendam
 doctrinam vobis comparare , de-
 mùm & post emensum triennalis stu-
 dii cursum , Lauream Apollinarem
 cum dignitate , cum honore , conse-
 qui poteritis , eidemque post redi-
 tum in patriam viæ constanter in-
 hærendo , vobis , vestrisque Civibus

utiles , summoque nobis eritis or-
namento , & ad supremum tandem,
in arte , gradum pervenietis

DIXI.